

Agaar thümü

Urə kheranı: Ian Flanders

Urə fieni: Da Samus̃

Wıreækə naarenı: Pasıteer Kābu Filipi na Pasıteer Dıbuloni

Békol Daniel

Urə kheranı na maasin: Pasıteer Dıbuloni Békol Daniel

Thūmūsō

paaji

1. Abūram na Sarayī n yāalē the paar awī nīwera sī wa bīel Thāgba ga	4
2. Nīwesōokē thenī Aburam na Sarayura phiir puurē	10
3. Thāgba jūrē asī dē few	15
4. Thāgba Ulfesō n daan dī gī ha oti	21
5. Thāgba yūrē dī a na mūrōrē thīe	26

1

Abiram na Sarayı n yaalə the paar awı niwəra sı wa bieł Thāgba ga

“Abiram kher Sarayı na koo kō bə’. Sı Sarayı koo hananə thādaar kher biełike wi-n weni Agaar, ke theni Ejipiti dura. Dı Sarayı so Abiramna aysi: Gidoni Thāgba Kōtın na ha mi bisaana’, gba ī dee kherike, agakpaana a na dor nɔɔ ī 'le bisaan. Dı Abiram ture oo kheri nɔ. Dı Abiram kher Sarayı gbaar oo dee kher Agaar, ke dɔni Ejipitidaar a ha oo ko Abiram di dvvra kher. Ga bɔole, yena yvɔr Abiram koo cvv Kanāa dura. Abiram lvvn Agaarra di hana pemer. Mɔ̄ Agaar yiemi du do a hananə pemer, a mar da-n beesi oo kōtī Sarayı.”
(Jenejı 16:1-4)

1. Mɔ̄ Thāgba ulfənanı Abiram na Sarayı

Mɔ̄ sa muni niweeke dananı Agaar ke dɔni Abiram na Sarayı dee kher pa', sa hunne bo gire koo kani.

Yenasooke kani thumu nooraake sı koo hunni, Thāgba koo ulfenane Abiram na oo kher. Thāgba koo so ware wa 'lire bışā kūubir dı ɔrra ca jɔjvɔ na the, a na hi thukę. Sı Abiram na Sarayı koo hananə ye nuɔ jɔɔ. Sı Sarayı na koo puno a 'le bisaan pa! Kher kōbvv a koo do.

Thāgba koo ulferę aysi, ina haare bisaan, sı a fa hun tomı nuvna ga do thī punone ga. Dı yena jɔɔ koo kar, sı ulferęelera

na cvv a danakə pa'. Aburam na Sarayı na 'le bisaan a do khīdi thī hūna'.

2. Cvv paaruke dıdaraale hananı

Ger dō kuru dı Sarayı gbəbire kpiereekə na hananı oo ko huε dı na 'le bisaan. Dı a tire kpiere dı Aburam na-n hana kha na oo dee kher Agaar gi do noo a haa bisaan.

Sı mō fi-n yi Sarayı kpierile? Thāgba ture kpier caarılara ya?

Sı jire Aburam bōolera cvv pa caarile dor thīeekə wı mülnanı awı dvø. Níkerake cō ka jojuooke na-n punonenı na 'leni bisaanna' wı-n gaare joo gadara dı wı-n dor bvø na huε caar dudu sı wı 'li bisaan.

Tibil ca wele n hunε awı bara dı wa do thīe, dı tibila na-n therna wa', dı wo wı-n hunε dı w ahana məllə'. Ger gi Aburam bōolera cō ka wıre hananı ga niwεele gbaar huεekə Aburam na Sarayı gbani sa guvr bısa thumurra. Kona n gbaar awı dee kher wı kono bisaan.

Dı ger gi Aburam na Sarayı koo gbaar huε caarılara dıdara koo mülnanı, sı wı hananε huε a na cvv thalera ya?

3. Thāgbaa kpieruke a hananı wırəra həni kha

Thumurikə na-n nina sı mō Thāgbaa kpiernı Sarayı phiirə ga. Sirake sı-n dure gureraake kpaanenı dı Thāgba yáale a ha Aburam bısa kuübırıke dənı oo kher na kənı gidonı oo kher ulfere telē, dı ga daan na do no kpaare yenasɔraake na unanı. Dı mō sa purnı thumurra dvøn: Fifiləleekə Aburam 'lini na Agaar bısa kōdaara na the Thāgbaa tuurrə'.

Thāgbaa səbe n dure; cvv paarikē dōnī phī kha thumu kuun na kher teenane gī jile her thumura dibara, sı ga hvule wī phiiрni ga telā' dī ga the Thāgbaa pa ga. Dī hvække Abiram na Sarayı gbanı Thāgba na puno a na khū wa'.

Kpehee! Adorake wī yiere du do gī bore, sı cvv pa ca ole n nunane jofu kvere fil bo hananekē Thāgba 'laani tibilala. Dī sa yiere sapitri gurera na kpaanenı, mō Abiram na Sarayı kernı bir dıdaraale cvv para du debi a do war niwē.

4. Mō thīe hanı Agaarı bilo

Sa jıro thīe ado Agaar turi na haar few ga cvv pa caarikera ga. Sı punone a so: Aa hana punone a na koo bona ga, dī gelelala Abiram na Sarayı phiro sa fere dī tu thīeelera sı wa therne oo kpier tə'. Sı wo mō a donı thōdaar gī ferere dī Agaar na cvv oo kōtū tuur a na koo puno a na bōa'. Maar fvure niweraake a na 'lenı ado a koo bo!

Sı punone so wī ferere Agaar na faga bu a bınaa ya?

Sı-n kpierę sobor gī, agakpaana a koo ture na mō a kpanı kpiereraake jalani kha na oo thethee kpier ya? Gī daarare da kpäga mō a 'lenı phiire ya? Sa jıro thīa'. Sı mō gī hanı gī ho kha na sobor, wī phirore oo dee kher do dī ger gī dī sa so nayı wī phunaane na faga bu.

Dī ger gī ası durike na kpaanenı n nı sare dī gidoni Abiram pıeraare pemər, a lívı niweraake khurnonı na vɔɔre dī gire na danaanı na haa dav furaka'.

5. Duresoɔkε sa tini gureraake kanı kier

Dur jɔjvɔɔkε buɔnɔni furɔrera.

a. Caca dure: Thīe wo thīeekε na-n dana sunı sı teenanε sı hanana tu jur Thāgbara

Cacara, sa-n yi sı dɔ buɔ sa cve na phanane Thāgbaa Ulfeso gı dana ga, durake ado thīe giuke dɔnı puure ga ina, agıbo kpıer tir kpalu ga do, Thāgba na cvvure oo Ulfeso dı ga dã oo bɔra mɔke a-n yaalnı. A na biel sı kpurake sı cve thīeekε na hanı otɔ, agıbo thīeekε biseneni oo yera sı gi do noo oo tuur n phana gi cva'.

Sarayı hanane ha fu bɔre! A-n baalole jɔɔ Thāgbaa puno hanana na oo sobodaa do. A tire kpıere a cvv thienə ɔɔbara. Gire na dɔnı a hanana ha pε tu jur Thāgbara, a tire oo thethee kpıer.

A gba ha pere a dãa Thāgbara na yoɔ'. Su do ger dɔ hvueekε buɔnɔni a teena gbaar.

Sı gi ka teenanε a pε Thāgba nūu! Dı niwesooke na kpaanemı na daan Abiram na Sarayı dı wa lūv niwe jɔjvɔra gi the awı phiir puurrę.

b. Balapɔ dure: Sı teenanε sı yaale Thāgba hussı gi do asıda

Obɔɔkε sa-n yaalnı sı gba filesoɔkε ası dı too hananı, gi gbëesi ası niwesɔ, sı teenanε bo sı gba gi sı pε Thāgbaa jɔkɔɔ sı sı hun ado gelela dor Thāgba yaal ası billo.

Aburam na Sarayı cuvare awida, wı cuvare gure awı dudara milnanı dı wı cuv sı wa kpier jəa', wa bule kha a hun ado Thāgba na ture awı kpier tə', wa kpierna dakha niwesəökə na danana'.

Sı teenane sı dur sa-n jı puure na bəo! Sı teenane sı yaał Thāgbaa kpese gı the Thāgbaa səbe hunena na mő sa-n biełni fil dure Thāgbaa busásoraake binanı ha pərera. Sa-n gba kpierę yəcycə thale gidonı thu too few n cuvare mā'! Kpei, sı teenane sı bule Thāgba bo.

c. Balāther dure: Sı teenane sı pıer thukę fil hana sı sı ka sı ni Thāgba nūu

Sı dərə bure bəəbəo, kpierækə dənı mő wı gbanı Agaar wı 'lerə bisaan dor Sarayira pa! Agıpı a cuvare ɔɔ ko dı lō kpier ti caaraale. Ľ dur ha vre thake: Gı khure dıkhää bəo dı fa pıer fifilèleekə dənı gı ther tibiləekə dənı vre fı nanı agıbo ke dənı afı tibil thoɔ funı da-n pər sopugo cuvvera. Sı punone yəcycə a kuur na bine a yi mő Sarayı pernı fäga Aburamna a to thiəna! A tha thvnɔ pipur paar sa tu kpierækə a haanı mő a-n pıeraanı fäga. Yemő ga kher far jəɔ dı fa so kpehee tibiləekə fı wərənanı! Dı ger gı Aburam yi hanana na niwəekə a caananı thiənaake a cuvni teenane gı dvurra thī kɔfū da hana kibı jule na fil telēe Thāgbaa y'era.

d. Balanā dure: Sa-n fı do gōgolōdara na so filedara gı do nɔɔ sı puno sı dā ası dā pa ga

Ga telē dı fa phiro tibili yəɔraake a hanı sı fı fereę a cuv thięekə na buonona', sı gı do nɔɔ gı cuv afı tuur.

Khebii jɔjvɔ hananɛ ga nıwɛ caalera, dı wı phirore awı nıwerara sı na yaal wı phına wı dı thalera puurore ka, dı Thāgbä na khunane wurera n cvenı thale dı ga puuro na ka.

Sı teenanɛ sı dure a banana ha pere Kɔtına, adorake thīe few na-n jal bɔɔ ası yirə ga. Sa punone a na golō thī puu ıkhasora gı cvv sı sa-n pe kverəe wirəraake diə sarna'!

Niwesɔɔkε theni Abiram na Sarayira phiir puurə

“Abiram kher Sarayı na kɔɔ kɔɔ bə’. Si Sarayı kɔɔ hananε thɔdaar kher bielike wi-n weni Agaar, ke theni Ejipiti dura. Di Sarayı so Abiramna ayi: Gidoni Thāgba Kɔtin na ha mi bisaana’, gba ï dee kherike, agakpaana a na dor nɔɔ ï 'le bisaan. Di Abiram ture ɔɔ kheri nɔ. Di Abiram kher Sarayı gbaar ɔɔ dee kher Agaar, ke dɔni Ejipitidaar a ha ɔɔ ko Abiram di dvvra kher. Ga bɔɔle, yena yvɔr Abiram kɔɔ cvv Kanāa dura. Abiram lvn Agaarra di hana pemər. Mɔ̄ Agaar yiɛni du do a hananε pemər, a mar da-n beesi ɔɔ kɔtī Sarayı. Di Sarayı so Abiramna ayi: ï nurike mi 'leni afti yvɔ gi heen. Mere thethe hana fi ï dee, di ï nɛnɛ a na hana bine du do ma dvvraa th̃e bā, da-n beesi mi. Thāgba Kɔtin na gvvre thimiara fere na merera. Di Abiram so Sarayira: Mee afti dee gi, cvgee mɔ̄ fi perni haar. Di Sarayı gaarv di ca jal bəənna.”

(Jenɛjì 16:1-6)

1. Thumurikε kpalma pa

Nenɛ, sı dure a yie di kpierikε ɔɔ kaarikε tini, di wa 'le bisaantikε na theni awi dee kherra, gi inε a do niwε, di gi gbəbire ado niwε puuke jeni tibila yētherraake, sı Agaarra gi uro joo.

2. Thāgba yāal wūreraakē hēnī kha

Thāgbaa kpier serera bōre! Sī əbōkē sa-n cū gina, ger gi-n lona puurera.

Thāgba so sare casi ayl: Phī kha teenane gi kho herra dībara, dī ga durikē hanī Jenesi dakōtū 16 dor thī kōtū ke n nena suni mō Thāgba tini caca tibila.

3. Niwesōkē Agaar yūnī mō a hananī pemer

Sī yiere dī bōokē Agaar yueni du do pemer a hana gi unane japaane oo 'li khara na oo kōtisō dī wo gi per niwe Abiram na Sarayı herra.

a. Agaar cūv pa

Gidoni Agaar hanane Abiram bīsā, a fure da-n beesi oo kōtū Sarayı thīe yeqora. Cacara, agakpaana Agaar furore kpier puu Sarayura mō a tōoni a pe niwera! Agibo wo, a hūne dapaara du do a jo Sarayı du the mō a hananī Abiram bīsā, sī ole wer na puno kpürake a haa bisaanna'.

Thāgbaa thumu na-n ha sī hue dī sa so casi gire gi dona'! Sī sī juvare hūn dī Agaar mar da-n hana i yaale, dī a-n y'aale a nuna oo kē hana. Sī thīe guke hōnī mō fi-n kpierni a hūn.

b. Sarayı cūv pa

Dapaara sī yiere dī Sarayı bire da-n phāa oo ko Abiram mō a phunani Agaar. Dī gelela na-n kpaa sī nuoa', gidoni or kō tōr Abiram a per dī cūv thale. Thale a kō yaal gi hana. Sobor gi Abiram kō punone bo hueesōkē oo kher Sarayı kō gbebırını. A kō punone a jūl kibī narake fāgaake a piéraani, gidoni or kō dō yuu. Gadara, Sarayı dīre mō a gbnī du da-n

ha Aburam, gidonı fv paар or yaale a gbəburı niwækę wı hananı mőkera wı cuvni gure.

Sı punone a ji kırı ɔɔ niwera. A dor kőbvır dı a na puno a na ha bisaan ɔɔ koa'! Dı yekke kher kpu, ɔɔ kara hananı bisaanıkę na dənı ado or koo hana gi. Sı wo Agaar fure da-n beesvv. Ga niwækę koo khuraare joo ɔɔ yi hanana!

Dırake ɔɔ niwerara a hanı sı ga teena a hanana cuv paarike na buononaa ga.

Gure a na cuvni wo a na dəbı ɔɔ ko hulola. A fure da-n gaar ɔɔ thődaar kher joo. Dı balanədaa ga thimuraake, Aburam nınane ɔɔ yoo pa booke wı telenı kha yebire na ɔɔ kher.

c. Aburam cuv pa

'Li kha na hale Sarayı na Agaarra 'lo bā, dı Sarayı na-n phaan ɔɔ ko boɔ few. Sı gure a punoni dıbara na haa gi do tuur, ger duon a cuena ɔɔ thődaar kher Agaar mőke a yueni du bør. Aburam debire nənə a ji kha na ɔɔ kher ɔɔ puu cuvra.

d. Gaareekę Agaar yını

Thägbaa sebe na so sar gaar ca döökę Agaar yına. Gaare punone a tha bil jɔjvora. Gi do Sarayı cuvre ɔɔ dee kher dı cuv thomaake jəni ɔɔ punona ya? Sarayı n ba piervvre hurera agibo dı t̄v̄ dikor ya? A-n phaane ɔɔ thődaar kherra ya? Agibo a koo 'ler bikhure tomura ya? Gele few sa jıro thia'! Sı jure dı gi fure dı ga-n khur joo Agaarra, dı ti kpere inı ca.

4. Duresooke sa furonu

a. Caca dure dor kpākpaanε phiiр puurε

Kpiereso, herra agibo phī khadaara, agibo bil kpusooke hanile yi hananena, ke na-n cuoni Thāgba tuurə, punone a kve ası yi hana few. Bookε wa koo cuoni thīe pa, Abiram na Sarayı na kpierna niwesooke na kpaaneni awi kpier tirrə ga, sı-n ha ner 'lar ası kuunsokε sı-n nani, na-n jie du bürə anı kpier tisoora, a birə na yaale kpesereekε theni Thāgbaa pa, gi the Thāgba sebe hunena agibo würreraake dəni Thāgba bisanaake bisanı ha perera.

b. Balapə dure dor wer dı pa caana

Gi-n daan dı sı cuv düssə dı sı-n yiere du do niwe guke puuronı, gire baanni dvən dı fa do buo a na gbəbirı dı paarsoolera, sı na bir na kū kha na tibilsooke thumura 'linəni, sı na-n ka jie cuv gi gi puuro gi perra. Aburam koo punone a tee pe oo thōdaar kherra. Gi cuv dı pa faare na bir kuune kha n puno gi hale, awi niweraalera sı aa koo cuv ga. Sarayı na koo teena a huol a na-n kpoorna Agaarra ga. Ha helle na 'laare luvn awi thīthün dı tibil na koo puno a cuvru thīe du deba. Awı cuv paale na do thī nrəre dı fa phella. Nere dakha thī ca gire punone danı, dı ger də kırı nı ye mō gi bərnı dı fa yi aft dı pa a na yaal dı pa faare na bir kuune kha. A na gbəbiruna dı paarsooke fi cuoni ado ga punone.

c. Balāther dure: 'Lar 'laare herra dı wa bir a na yaal Thāgba

Dureekε teleneni würreraake həni kha dibara: Wı teenane wi to awi cədara a pıer wa-n ur Thāgba tuurə.

Thāgbaa sebe n dure dī kuun duon yuv cōkaaro: Oo thō duon a na-n bera wī. Aburam yōo pa yurre kier casi mōke aa punoni a hun oo cōka ga, dī oo 'li kha na oo kher Sarayı, na oo dee kher Agaar kvere. Dō dikhāa bōo fi pier khōrēekē afi kher n khōo funi si fi cvv gurē teleneni Thāgbaa yēra. Mena gi, kherasō na teena wa-n koe awi ko dī paarsōraake wer thethe doni nōo dī kona cua', agiborake wa-n hulo wī gi thōo wī gi pe gureraake Thāgbaa na-n yāalnaa ga. Wī ka teenanē wī bulo wī wī guur niwesōole na kpeserēekē themi Thāgbaa pa.

d. Balanā dure n kpākpāa sare: Dī ado fa gaar tibil, kpierera na tomura adorake fi hana hue mō si gi puurore

Sı gba ası bara a hō wure wī-n gaarn! Awı yi hana fire a do khīdi du (tibil ca welela pipur n tha thvno a cvv thīeekē na buonəna',) Ga-n kpaa sı nuo mōke sı-n yını kher ikhasoóke n gaareni du the awı koo bī kpalla dī wa-n yāal wī ca agibo wī lee kha. Dī mena gi ha na konaake awı kher n gaarn! Mena gi na busanaake hananı thireekē duoni bī puudara! Agibo thō donaake yemı kpoore awı kōtinaake wī-n doronı thōma.

Sı hine a purena gurē Thāgbaa n yāalnı a yi ası yi hanana:

“Nav n fvre haar, a-n bulole haar ka, nav na-n gbugə', a-n nina dibara ga, a-n ka irə'. A-n cvv thīeekē na teani kha gaaga. A-n yirna oo khor dibara ga, a-n hana nīkhiə' ikhasora ga. A-n thōna puureekē wī-n cvgvvna, gire na sarana na-n daara ga, si sobor n daara. Bōo few, a-n faare du da-n 'laa, a-n hananē ha pere, a-n hananē nū pere, a-n kvon da-n per.” (1 Kor 13:4-7)

3

Thāgba jire ası de few

“Si Thāgba Kōtin thōthō thue yire Agaar bəənnə,
 yɔ bu ka nɔraake hani Suur di hvēra, a bullee:
 Sarayı dee Agaar, ka fi the, di fa-n jal kana? Di
 Agaar birsee: ī kōtī Sarayı yēra mi-n ca. Di
 Thāgba Kōtini thōthō thue svvraa: Kerra bire afi
 kōtī Sarayira a wuro jvɔraa. Di bir svvraa: Ma
 cvvre afi məlsɔ di wa ler na jɔr na ka, tibil na mar
 na ther wa'. Di a so Agaarra : Thāgba Kōtin yi fer
 afi gaaraakera, bineeke fi hanani kūubir fa kō a na
 haa ire lsimayel. A fi bikuunna na hor kūkā jājan;
 a na leere ɔɔ omisora a na too kəli. A na-n kenanə
 tibila bibi, məna tibila bibi na-n kenaā dakha. Di
 Agaar so: Sii do, sobɔr mi yi vreeke ye mini sa
 hana yire bε! Di mē Agaar ha vreeke mianaani ire
 ayi: Fer dvɔn Ata-El-Rvai, Thāgbaake n ye mini.
 Ger dɔ kirv di wa-n we bireele hani Kadəsi na
 Beredi thīthiun Lahai-Rvai. Di Agaar kō kūubir,
 di ɔɔ thi Abiram haa ire lsimayel. Abiram koo
 hananə yena kpalanā maadō ɔbɔke Agaar kəni
 lsimayel, ɔɔ bi.” (Jenejı 16:7-16)

1. Agaar thumu

Agaar, khebireekə hananı pemer, koo har bō kparara, yɔ bu
 ka nvorra, mōke ḡi haaraanı puurore tibil na puno na pε gar
 haarra. Bō kpara dor paarike puuronı ke n kəni maar joo ! Di
 or b̄iel a na puno na hana yire a na pvorra.

Agaar hale a mvu ha helela paarikə a hanı jore thil kena, a koo punone caana tu puusooke na punoneni na cugvu puure mō a hanı or bieł.

2. Kötünı thōthō thue

Cacadaa ha vre thumu nooraake few, Thāgba 'løroni nuo! Kötünı thōthō thue pör a caana Agaar yo bu ka nuora.

a. Amə Kötünı thōthōdaar thue do?

Tibil vre wi-n weni "Kötünı thōthō thue" n nunane dibara bo jɔjuora Ulfə Tuna. Gı dor Thāgbaa thethə n nena oo bara na tibil tomur, sa puno kpurake a na yi Thāgba na yire ga, dirake si ni oo wi ga, si dikhāa boø, a punone a nina oobara di tibil yu agibo a niø oo wi.

Dı mē Agaar caana thīeekə kpaani nuo a tiro a ha kpu.

b. Gure Agaar durnı mō a caananı Thāgba.

i. Thāgba n yurə

Dı a yiere du do sobor gi ado tibilike dəni bo kv tibil, surake aa ha dibara ga, gidonı Thāgba yure oo bo gaar, a niere dakha oo bo kv hulëbi a jure oo niwe.

Dabooke a jini di Thāgba koø caana ner, a wer Kötun, "Ata El Roi" kruv duon "Thāgbaake n ye mini". Obooke Thāgba yun tibil na yinə, gi nunane a jure niweelera kruv, a yure gure danaanı oo yirə, di a-n mure thīe oo gaarra, di a-n ure afi gellə. Dikhāa boø, wure n 'leni gaare du the fil gögölonena wi-n kpiere tibil na-n jinana tibil na-n yına' dirake tibil na-n thernana', wa-n waalnana'. Wa tibililela wi-n kpiere di wi ha dibara, fa-n ji awi tə'. Ado wi ji di Thāgba ha kha na wer awi

yirə, gi-n do ware ha yölle na nū pere. Wièreeké wí-n gaarnı ado wí ker bir Thāgbara wa-n ha díbara bā. Thāgba ha kha na wer ajee sobo bō ca ha ure.

ii. Thāgba n niere

Agipi Thāgba so Agaar a hana bisaanile a hananı oo binč ire “lsimayel” i kırı duon “Thāgba n niere” Thale Thāgba ha Agaar tu jur. A dor ure n nieneri wure n gaarenı hulēbi, a dor ure n cuenı thīe wureraake gbaani awı bara a haa. Thāgba mure cası dı Agaar na kona Abiramna Ulfe bisaana', sı a svvraare: Bisaanıkę na hanane paarıkę a na tooni.

iii. Thāgba hana ser yaale

Thāgba dor vreeke n yenı na ure n nieneri oo sobosı n nınane booke sı muvunı gaarera! Thāgba ha kha na oo too, a-n hanane thī cuvre oo bisasoraake n gaarenı.

Dıkhää bıo wure n gaarenı na-n jı kana wa jalnı, na nteraaKE wa jalna. Sı ga thumuke nına ser dı sı punone a ker bir Thāgbara. Dıkhää bıo sı-n kpıere dı Thāgba dı Thāgba na-n therne ası gaarra', sı sı yierea thumuraake dı ga do thale ga. Sı punone a kpıer a hıun sa so Thāgba na-n therne sa', ser tıbılaake na dıonı bı taa tıbıla ga, sı thumurıke dor sobor thumurıke dı Thāgba n therne ser few. A koo thernane thıdaar kherike n caanı oo kōfū yera. Dı ger gi a punone a therne sı mıke gi ha sarnı.

3. Thāgba kpıersı Agaarra

Sı-n yaale nен̄ sı nına nı thumurıke na phuroneni! Thāgba bıełe Agaar a kera birə Abiramı pa na Sarayura aa sa wuro war!

Su so aa-n birnə kherikə koo hanı ha helela pi, bo gaar phaara ke a koo carona? Ga ba di Agaar khorr niweraake a koo hanaa? Jaal khorr yaa? Agibo toore?

Yekə bulelekə tibila fevvukə hanı niwera na buleni dibara!
Yekə mō gi khurni di fa ti kpierere!

a. Sı bo kpieresoakə n cveni niwe di gi puuro a na per.

A sa gba kpieresoakə n phananenı, sı punone a lō niwesoraake puuroni wo. Ger koo dana Agaar! Mō a hananunake pemer, sı a hale bō kparara. Mō a na puno a na hana yire? Ame na koo haannee? Thil kena fev punone dāa. A koo punone a caana tu puunəəkə kpallani a jō oo kōfisə. Ası böökə nī, dabol ikhassə n cuvre du ho wı-n 'le gaare awi thusora, di wı the awi thusə cə sı di wı ca a jal di kōtuuna. Di wı-n caanane thilke caar dudu, a hona tama kha yvor na bödel cuvre. Di wa-n hana tibilike n hne wina', di wı jal ji tu puusso jōkoo. Yekə thi nrere həni kha na tibil ikhassəakə n 'leni gaare wı punone a gba kpieresoakə na cveni awi niwe di ga dəeno.

Adorake Agaar yi hanana gi-n koo niure oo kōfisə jōkoo, sı wı koo haare cə paar di wı-n koo haanuvne dakha. Di mō a hanı awi kurro wı-n koo beruvvə puureraake na koo punoneni a na daan.

b. Wurre

Thägba so Agaarra da wur oo kōfisora. Bil kpura wo, Thägba so a to oo thödaar kher dvvr, a to di bisaanike inı hananı na do kpürake Abiram khidi thi gbana', dirake a na beesi wo oo kōfis Sarayı ga!

Adorake sa-n puno a na ji kuv Sarayı cıcumanaake a-n cıcuma', sı Agaar beesiikə a beesiini Sarayı do noo du tı niwesə a per.

Sı, ado Agaar koo kere bir oo kɔfī kherra na cuv paartikə hanı hellele na wure, agakpaana dakha Sarayı na bire a na hananaa fil buo oo billo dı Agaar thethe na 'le gaare jøa' dı wa-n therane.

Sı jure dı Agaar nure Thāgba nūu. A kerre a bir Aburam na Sarayıra dı a bire a do war thoma a cuvna yena yuor yenä. Thāgba sebe na-n nuna sı few mō thiəna birni a ka ga. Thāgbaa sebe na bir mu thiə tooreraake Agaar toonanı oo kɔfīsəa', a dana booke Sarayı gbanı pemer du do no kpaare. Dı sa dure sapitüri vrera na kpaanenı greeke koo kanı ga booraale.

4. Durəsəkə sa furoni

Mı bire ma-n mu wo: Thāgba n yure ha pedaarike n caanani niwe dı a-n niere oo hulēbi! Thāgba ha kha na vrə n gaarenı; a punone a nunaatı, a haa 'lar! A-n 'laare oo kpese vreraake n bieelaan! Oo bo, a-n gbəburə bo buoobə na inanı vreraake agibo vrə n ganı oo yi orra.

Wure n yeni kpoore n koo tire kpiere inı ca awı niwera! Tibil duvurra wer gi teere kha! Sırake caar na do hvęekə fa gbanı sı fi ther niwera ga. Durake ga-n jal kha na Thāgba yaal bo feva'. Ga bɔr dı fa ca dapaara booraake niwe n dana', gi ho fa lıvn dıkharaake puuroni a jo caca niwəa'.

Də sɪ kpier sɪ hun dɪ jal, də sɪ ther na fil dureekə tu kpeseso na tu cunaneso n ha suni. Mō fa punoni a na ca thiñenaake puuroni a kpalna g do kpākpalāa ga, də fɪ gbēbūrī bɔobɔ afi jal gɪ do nɔɔ fɪ golō pher iκhasoraake puuroni na niwesɔɔke fa marni a na ther nuɔa'.

Thāgba Ulfesə n daan dı gi ha oti

“Thāgba Kōtin junane Sara gireekē a kōo svvraani, a cvvraa mōna a kōo soni oti. Dı Sara hana pemer Abirahami tī bōo a kō kūubir bōoraake Thāgba perni mōke a kōo soni Abirahamina. Dı Abiraham har birə ire ljaki, ke dōni bisaanikē a kōni Sarara. Dı mō Abirahami bikuun ljaki hanani wire makōther, a kurure khvvn mōkera Thāgba kōo svvraani. Yena tamaa Abiraham kōo hana ljakii kō bōo. Le Sara so aa: Thāgba cvv mer di ma-n mā na dav. Tibil wo tibilike na niemini na maan kha na mere. Dı bir so wo: Ame na kōo sə Abirahamina di Sara na mamine bisaana? Sirake mī kūbi a haa oo tī bōo. Abiraham weere Agaar na oo bikuun lsimayel. Dı bisāa khvōn di wi tii ilena. Dı əbōke wi tiini ilena pi, Abiraham cvvre feti kōtū. Dı Sara yire lsimayel, Ejipiti kherale, da-n māa ljaki. Dı so Abirahamina: Wea dee kherike na oo bikuun, gidoni oo bikuun na ī bikuun ljaki na gbəbi kha thi thīe a na hīa’.” (Jenəjī 21:10)

1. Thāgbaa Ulfesə few n cvvre dı gi dā

Nō kpaa thī kōtū cvvre Abiram na Sarayı herra. Wi dor co kaarikē wer few tuni na sobər. Sarayı dor kher kōbvv, aa kōo puno kpuraake a kō bisaana! Sı thimurikē n dur ser dı oo tī bōo, Sarayı kōo kuon Abiram bisañ kūubir.

Dı gı dor thī kōtū jō dı sa dvrō bvrē dı ga nō kpaarikē nūnane a cvv du dā a ha mō Thāgba kō vlfenani Aburam du cvv yena jō bōrraake kanı Thāgba kō sor gadara Aburamna na Sarayira aa wi bīl wa hanane bisaan, ke dōnī khīdi thī gban! Dı orra ca jō na the, caarraake tibilike na therōni na dor tibilike na dōnī bōnane tibil caarra few ke thura.

Sı Sarayı kō toore do kōbvv dı ga vlfēele inę a dā a ha otı gı cvv gireeke na dōnī da punona ga gı dā! Gidonı Thāgba dor sobōdaar na Punodaar. A furōre thimur Aburam na Sarara, dı a cvvre oō punoolera dı gı yır sı dı cvv war nō kpaa thīeekę dı Sarayı kō bi Aburamına oō tī bōo!

2. Thāgba dor bō jı Thāgba

Mō sı yieni sebēeke tōtō pa, sı dure dı Thāgba kō teere pe Aburamına dı oō kher bi ke dōnī ljakı, ke nenanı Thāgbaa tee pe awı billo. Surake sapitürüsoraake kō kanı, sı kō yiere dı Aburam na Sarayı 'leere ha pere Thāgbaa vlfera gidonı wı kō gbaar thīena awıbara wı puno wı 'le bisaan awı dee kher Agaarra. Awı huvke wı kō phelnı kō debire a do niwē Agaarra, dirake mō thīesora danı gı puurore per, gidonı Sarayı fure da-n gaar oō dee kher Agaar. Sı punone wo a kpier a so yi Sarayı na teena Thāgbaa bō jı dirake bisaanile 'le ga!

Awı thumu nooke dor thī nıro bvooke gbaani gı nıro Thāgbaa bō juke a-n hananı tibilə.

a. Gire Thāgbaa bō jı n nūnani

Bō jur dor thīenuke fi 'lenı su do ga kō teena fa'. Aburam na Sarayı na kō teena thīa'. Ger gı dı jena dı bō jur na do thīeekę

sı teenana', dı ga do wo thīe gūkē n theranani ası dı pa ga, kpehe Thāgba n 'laare oo bō jī mōkē a-n yāalnī na mōkē oo phiirsō hanı.

Mı bire ma-n dəbı wo, Thāgbaa bō jī na-n the gureraake gıdonı tibil 'leere dı paara'! Ado thale gı koo ha, tibil bıellakę na koo teena a 'le ga!

Ado sı yāal sı kulna Abiram na Sarayı dı gı khır, sı kerra juvare ası thethe bo hune! Sa yiere dı sa bōr ka a jo wa'. Sı caanane bōo few bōosōkē ası ha pe yeni. Gı koo dā sér dı sı gba kpier puusōkē na telenena'. Sere few cuvre, sı sa ja a gaar iκhasōkē dōnı ası omisso a kvenanake iκhasōo kuune khaake wı hananı.

Sirake bōoke sı pəni Jeju Kirisiti haar, sı har oo berra, sı-n 'ler oo bōnasō. Gele few dı the oo bō jira sı ga do gıdonı sı teena gerra'.

b. Thāgba n furore oo Ulfeso ası billo na varre fevra

Thāgba cuvre gure a sonı Abiramına na Sarayura. A koo punone a bo, gı the gure fevraake kanı awı herra na Agaar!

Bōoke tibil n cuvunı thīe du kħiir si jħee, sa-n hana yāale 'lo sı bir cuv thīeekę sı koo sonı sa cuvrara, sa-n yie dı gı do gı ferere 'lo dı sa cuv ası ulfe bā. Sı gure dōnı ası nəbə duon Thāgba na-n cuv ası kha ga! Yε wo Thāgbaa bō jī nina tibil billo. Thāgba furore oo ulfe Abiram na Sarayura adorake awı ur para baaleso, na kuleso na duso na għi thīsōkē puuroni hale. Thāgba n cuvre oo tuursö mōkē a-n yāalnī du the oo jira. Ga sobrike teenane gı hana sı 'lar na tu jur Thāgbara.

3. Thāgbaa ulfeso sərəra

Thāgbaa cuvre ulferē na wīre fevvkē pierni Jeju Kirirsiti haar, wer a na-n bēr a ur wī khirera wī hana yire khorr na or.

Dī a do gi teenane si 'le thīeelera Thāgbaa ulfena suni gi the gureraake si urnalı hvēra si dī paar na hala', ga do tibil biellake na puno na 'le' kpehe ulferēelera Thāgbaa bō jī na oo puno hanana gi dēe! Ger dō nōc du teena si dēenaa ha pēe! Thāgbaa na-n bulā oo ulfe Abiram na Sarayura ga, narake awi dīsōōke wī cuvni na awi buē'. Thāgbaa na phulā kpurake oo ulfēekē a ulfenanı sere fevvkē pierni Jeju haara.

4. Sī dō būre kpier nō tisōraake na-n bunana'

Thāgbaa na phulā kpurake oo ulfesoōke cuenı sereraake pierni Jeju haarra. Ga ha pēkē dor gure na dananı na ha oti. Surake mī-n yure niweekē hanile. lkha na kpierē na yi, gidonı Thāgbaa bō jira unı ha, wa-n cuvre gure unı perni haar, gidonı Thāgbaa n faare bōc few awi dī pa da-n ha wī dī a na phulā dakha oo ulfeso awi billē'.

Thōthō Pol n kpākpāa sare niwe caaraake nō suni oo letereraake a khereni Rōmē egilijirə, Sapitürü 6:1 "Dī mō sa so gure? Sa-n cuv sopuso bō jurra na-n ju jor ya? Kpuraka". Sī hūnōnena gi! Oo Pol nunane yē kuvlō hv hana iκhasōōke thūneni dī Thāgbaa bō jī teenane gi hana sī lar sī hana yi hananēekē teleneni, a phu na sobor gi mīe kha na khaardaake sī 'leni vreraake hana suni pa oo bō jura.

Sī ker sī ī Abiram na Sarayura: Sī jena gi dī cuv pa puusōōke wī cuvni Agaarra per khoo yē kuvlō na vōrē ke juononı tibila yētheraake. Ger gi ado Abiram na Sarayı na kōc ur a gba

Agaar wí phanana Thāgbaa tuur gí dã ga, wa koo yí niwé na kila na thú kha ca yúra.

Sobor gí, Thāgba na-n philā oo vlfeso', sì bø jøjvø a punone a faa sì niwesøraake jvønøni du do ası phiir puurø gí the na ası cvv pa puusøra. Ga dara Thāgba na so sar yí, ina ber ser na ası kpierñosøökø sì tini sì bv dvr na halaa ga. Ha heleekø Abiram na Sarayı na Agaar caanani teenanø gí dø sar kpäkpaane!

Ní ye mõ gí teenanø sì hanana ha pere Thāgbara, a na cø oo thumu na oo jøfuso. Na mõ gí donø dabvø dí sa pe nüu oo kpier tisø na oo yaal, thale sa golone yaar jøjvøra boøke sa-n urnø ga-n miæna oo vlfeso' gí cvv sì sì golø ha helela na tha surera.

5

Thāgba yuere dī a na mūrōre thīε

"Thāgba Kōtin junane Sara gireekē a kōo svvraani, a cvvraa mōna a kōo soni oti. Dī Sara hana pemer Abirahami tī bōo a kō kūubir bōoraake Thāgba perni mōke a kōo soni Abirahamina. Dī Abiraham har birə ire ljaki, ke dōni bisaanikē a kōni Sarara. Dī mō Abirahami bikuun ljaki hanani wire makōther, a kurure khvvn mōkera Thāgba kōo svvraani. Yena tamaa Abiraham kōo hana ljakii kō bōo. Le Sara so aa : Thāgba cvv mer di ma-n mā na dav. Tibil wo tibilike na nienni na maan kha na mere. Dī bir so wo : Amē na kōo sō Abirahamina dī Sara na mamine bisana ? Sirake mi kōo bi a haa ṣṣ tī bōo. Abiraham weere Agaar na ṣṣ bikuun lsimayel. Dī bisāa khvōn di wi tii ilena. Dī ṣbōokē wi tiini ilena pi, Abiraham cvvre feti kōtū. Dī Sara yire lsimayel, Ejipiti kherale, dan māa ljaki. Dī so Abirahamina : Wea dee kherike na ṣṣ bikuun, gidoni ṣṣ bikuun na ī bikuun ljaki na gbəbi kha thi thiε a na hī'. Dī thimu caarile puure Abirahamina jōo ka du do ṣṣ bikuun lsimayel dō nōo. Si Thāgba svvraa: Fa-n do kūubirike na afi dee kherida n puu fara'. Gire fewvke Sara so farni to a cveraa, gidoni ljakira fa 'le male wa-n wena afi i. Ma cvvre di caar na the afi dee kheri bikuunna, gidoni afi mōl gi. Abiraham ur duuro phiphi a gba dikor, a cena juvna a hi yō pe lokaar a phe Agaar, a hanaa dakha

bisāa sa thɔgvv a pe h̄vera. Dī Agaar jaal da-n kpaar le Beer-Seba bəənnə, aa ji ka a na jalna'. Əbəəke jvɔn pini lokaara, a faare bisāa thir bu kırɔ, sa tɔ jal mɔ wa thanı sōo di ga dā; gidoni a sor ina-n yāal inl-n yi inu bi a khinə ga. Dī le a too a khokhia da-n khui. Dī Thāgba niere bisaani khui. Dī le yūu Thāgbaa thɔthɔ thue so Agaarra: Aje hana fi? Fa-n do maar fv fa', gidoni niere bisaanilee wi kāalera a hanı. lre gba aſt bikuun, jie fvv bɔɔbɔɔ, gidoni ma cvvre di ca kɔtū na thiuraa. Dī Thāgba cvv Agaar di yi bireekə hanani jvɔn, a jal cε a hi yɔ pe lokaar a ha bisāa di yɔ."

(Jeneji 21:1-19)

Ka paarikə n honane joo ka pa iκhasɔɔke sı kɔo hunı ke phɔntı. Gidoni Agaar kɔo 'lire ther cɔ kaaraake dənı ɔɔ kɔtisɔɔ cɔ! A jaal dıbara le bɔ kparara a too lele thulke jɔjvɔra. Dī ger gi ado ho khasɔ hale thımu nooraake na thumu gure kɔo kani sı lee paarsɔ hale dakha sa caanani.

1. Lee paarikə na ho khaake hanı Agaari caca jal na nənɛ
 Caca thımu, Agaar kɔo te kpierę inı-n ca, sı nənɛke Abıram wegaa na hu hananekə thenı Thāgbara. Cacara əbəəke a kɔo canı, Agaar kɔo har dıbara na pemer, sı nənɛke wer ɔɔ bikuun thɔgaa əbəəke a hananı yəna yvɔr yenä.

Sı jena gi dı Sarayı, ke dənı kherikə tunanı a dona kōbvv so ɔɔ ko Abıram ayı a gba ɔɔ dee kher Agaar a kɔnanɔ bisāa.

Thale Agaar hana pemer dı a kvɔn bisā kūubir! Ger gi kpier caarile gbaanı ɔɔ kɔtını ina ware thv kha wer yenɔra. A yəna

yvør yenäale ka pi, th̄v kha caarilera bire ur əbəokə Sarayı kɔn̄i ɔɔ bikuun ljaki. Gidonı Thāgba kɔɔ cvure nɔ kpaa th̄i Sarayı billo mɔkə a cvun̄i ɔɔ ulfeso du dā ɔrra na kha Aburam.

Dı wo ga booraalera, Sarayı n d̄er, dı gbugi na ıle na-n ur ljakiraake dɔn̄i ulfe bısaña na kha lsimayelik̄e dee kheri bikūn̄ gi ̄ gi ̄ gi kve th̄i feva'. Dı ɔɔ d̄er kɔɔ hanan̄e hue, gidonı lsimayel hanan̄e hue a na luvr khidi th̄i. Tomı nuvna Aburam hanan̄e ha helle sı mɔ a-n nın̄ı Thāgba nūu, a weere Agaar na ɔɔ bikūn̄ a faa.

Ado fı gba na hun gi puurore, gidonı Agaar 'ler gaar kpu wo ke a na punoni na furɔ dıbara ga. Gidonı Aburam gbaar kpierelle na haarik̄e henəni gbobire na a ma jı sor. Sirak̄e na mɔ gi hanı thale kpier ti vre buon̄o.

Agipi balajødaa, Thāgba in̄e a 'li Agaar b̄i kparara. Dı Thāgba nınaane thale dı in̄ı dor fıl sardaar na b̄i bødaar.

Sobør gi wer dıkhää bɔɔ hueek̄e Thāgba n gbananı ɔɔ biāso gi-n khure dı fa-n jı kurva'. Sı na thalera bɔɔ few Thāgba n ha kha na wər.

2. "Fa-n do maar n fv fa"

Agaar na jı ka a hanı bā. Aa hana juon̄ bā. Yølkhaa hor ga kure ɔɔ bikuun. Dı a kpieret dı in̄er yejɔ few na kхиire. Sı Kɔtını th̄oth̄o thu, kırı duon̄ Thāgbaa th̄eth̄e, in̄e a munaa a hanana kpier d̄ee paar. A svuraare "Fa-n do maar n fv fa!"

Ga thumu bi bielik̄era fı-n cana ger bɔ jɔjuora Thāgbaa səbera! Dı ga thumulera Thāgbaa th̄eth̄e n mia gi. Bɔɔ fevuk̄e

maar n fv sıñi, Thāgba jı ger dı a jure mō gi-n ha sarnı! Dı ger gi a-n muna ser a puno a cvv ası de gi jul cœcœcœ.

Dı ger gi Thāgba bir da-n 'loro ɔɔ vlfœeke a kɔɔ vlfeni Agaarra dı ɔɔ bikuun na hanane melle dı wa ine a na do ca jo.

Mō vlfereele na funı sı gi dã, dɔ Agaar na ɔɔ bikūu n pier mierreeke wı-n cananı bẽ kparara. Agaar na hana der 'lo bã, a punone a telẽ bo ure na unanı na ha pere. Thāgba hunvne na ɔɔ bikuun.

Agipi Thāgba sor Agaarra a ure a gba ɔɔ bikuun. Ga booraale a 'laa a yi bire. Agipi, wı 'ler taare, wı yure greeke wa yɔni sı wı puno wı jalna yẽ kuvle awı hv! Awı khisi bɔ na phor gidoni Thāgba mure dı a na hāa wer. Thāgba na faa Agaarra, a nunaane ɔɔ bɔ cvv.

Gure sa dvronı bvre dvon: Thumurıké pure na bv dvı dı Thāgba n ure kha na lsumayel le bœnnœ. Dı ī a khɔ ado vreeke dɔni cocɔl kpie kpaarera sa he Ejipiti kher. Thāgba dvon sobodaar; a cvvre ɔɔ tuur du dã cɔ kaaraake.

3. Duresœke sa punoni a na fvr̥ ga thumuraake

Caca dvre ger dvon Thāgba n muna ser du the ɔɔ sebera, gi do noɔ sa-n hana maara'. Dı balajœdaa dvon, gidoni Thāgba telene, a na nuna ser ɔɔ bɔ cvv.

A gi dvmɔ̄ dvmɔ̄ sı punone caana bœke dɔni bɔ puu, ke ası biləbiləla thiñ na-n jalna'. Gi teenanę sı piere bœke ī inanı ke sa jinı mō a na hana'. Thiñ jɔjvɔ punone do noɔ gi fere sı sı the

ası duɔɔkε sı hanı sı jal sı too dıkhāa pa. Dıkhāa bɔɔ thīe n phurore du wı̄el cōka ı́kha du do wı̄ leere kha ū n jal dı fv yina kpı̄ wo. lkha n leere thīe few du the thıl kenanaake n danani. lkhasɔ n debi dı wı̄ do bēbe dı wı̄ hvnɔna awı̄ du the ca kılala agı̄bo Thāgba fvɔr kıla.

Dıkhāa bɔɔ fa caanane nıwɛeke fa jını ka gı̄ thena', ke n japaanę funı kpı̄ere, fı̄ hananę hve maar n fɔ̄ fı̄. Dı mɔ̄ ası ma na punoni a na pı̄ sar sı̄ teenanę sı̄ ker sı̄ 'wee Thāgba, ha pérera a na muna ser a julna ası de.

Sı̄ Thāgba na-n khu ɔɔ thumuso 'lar laarera dibara ga, sı̄ a nuna ɔɔ fil sar ası billoø'. Kpehe sı̄ mɔ̄ Agaarida hanı a jıre gure n dana sıni. Dı a na ha ser gure n bora sıni.

Booke thīe few n debini na mɔ̄ gı̄-n japaani ası yi hana, ke sa-n jını ka sa jalnı agı̄bo mɔ̄ sa dona', na mɔ̄ sa julni kibı̄ bɔɔraake n unana', Thāgba jıre thīe few dı sı̄ punone a faara dibara. A har kha na sere. Bɔ̄ puu na pho na ka! A gı̄ ha mɔ̄ Thāgba na teere na pe sar! Dirake a-n gbəbi sare bɔ̄ bıuɔɔke na unanı dı ɔr n thoä sı̄.